

## **TUELLA OSAAJAKSI**

Pirjo Rajala & Jarkko Rajala

Ammatillisen koulutuksen yksi tärkeimpiä onnistumisen lähtökohtia on se, että tuleva opiskelija tietää, millaiselle alalle hän on hakeutunut ja millaiseen ammatin hän valmistuu. Tavoitteena ohjauksessa ennen opintojen alkua on antaa tietoa ammatillisen oppilaitoksen opinnoista mahdollisille hakijoille. (Opetushallitus 2010.)

Nuori tarvitsee riittävästi tietoja ammatillisesta koulutuksesta voidakseen tehdä onnistuneita päätöksiä tulevaisuutensa suhteen. Oppilailla pitäisi olla mahdollisuus myös pitempiä aikoja tutustumisvierailuihin ammattioppilaitoksissa, jotta opiskelun aloittaminen helpottuisi ja heillä olisi realistinen kuva ammatillisista opinnoista (Pirttiniemi & Päiväsalo, 2001.).

Nuoren voi olla vaikea hahmottaa monimuotoisia vaihtoehtoja. Tarvitaan peruskoulun ja ammatillisen koulutuksen opinto-ohjauksessa hyvää keskinäistä yhteistyötä; näin oppilaiden uravalintaa ja jatkokoulutukseen siirtymistä autetaan. Ammatillisen suuntautumisen tavoitteena on tukea yksilön koulutus- ja uravalintoja. Lisäksi tehtävänä on välittää tietoa nuoren päätöksenteon tueksi ja ohjata hänen valintojaan ja ammatillista kasvuaan. (Lerikkanen 2002, 51.)

## **Tuella osajaksi**

Oppilaitoksessamme haluttiin vahvistaa ammatillisen koulutuksen ja peruskoulujen nivelvaiheyhteistyötä ja täten samalla pyrkiä vahvistamaan peruskouluisten uravalintoja. Tavoitetta lähdettiin työstämään opinto-ohjauksen kehittämishankkeella ”Tuella osajaksi”. Hankkeen tavoitteena on edistää nuoren kiinnostumista ammatilliseen koulutukseen sekä auttaa nuoria löytämään oma opinnoalansa ja siten ehkäistä opintojen keskeyttämistä. Hankkeen avulla myös selkiytetään nivelvaiheyhteistyötä.

Tuella osajaksi -hankkeessa kehitetään oppilaitoksen ATT8-toimintaa eli ammatin tekemällä tutuksi kahdeksasluokkalaisten sekä kehitetään ja laajennetaan Teho-TET-toimintaa.

Kehittämistarpeet nousivat pinnalle koulutuskeskuksen laajentuessa. Organisaatio laajentui vuoden 2009 alussa ja tällä hetkellä koulutuskeskuksessa on 14 opetuspistettä seitsemällä paikkakunnalla. Opetuspisteissä toimintatavat ja -mahdollisuudet ovat tällä hetkellä erilaisia. Tämän vuoksi koulutuskeskuksessa haluttiin yhtenäistää eri toimintoja, kuten myös ATT8-päiviä, jotka laajennettiin liittyneisiin opetuspisteisiin.

## **ATT8 eli Ammatti tekemällä tutuksi kahdeksasluokkalaisille**

Ammatillinen oppilaitos on lukiota moninaisempi tutustumispaikka johtuen tarjolla olevista monista eri aloista ja niihin liittyvistä erityispiirteistä. Koulutuskeskuksessa on järjestetty ATT8-päiviä jo useamman vuoden ajan. ATT8-päivien tavoitteena on tukea peruskoulun oppilaan jatko-opintopaikan valintaa. ATT8 eli ammatti tekemällä tutuksi 8-luokkalaisille tapahtumassa kahdeksannen luokan oppilas valitsee kaksi alaa, joihin hän saa tutustua kahden päivän aikana. ATT8-päivänä 8-luokkalainen tutustuu kokonaisen päivän ajan valitsemaansa opintoalaan tekemällä kyseisen alan töitä alan opettajien ja tutor-opiskelijoiden ohjauksessa. Tapahtumaan osallistuu koulutuskeskuksen lähialueen kuntien kahdeksasluokkalaiset.

### **ATT8-päivien ohjeistus**

ATT8-päivän onnistumisen edellytyksenä on, että oppilaat ovat osanneet varautua päivään. Kahdeksasluokkalainen ammattiin tutustuja on hyvin tietämätön, miten valitsemalleen alalle tutustumispäivänä tulisi valmistautua. Lisäksi kahdeksasluokkalaiset ovat vielä sellaisessa iässä, että heille on tärkeää antaa selkeitä ohjeita. Ohjeet antavat näin päivälle mahdollisuuden onnistua odotetusti. Valmistautuminen ja onnistunut päivä

tukevat myös nuoren uravalintaa. ATT8-päivien yhtenä arvokkaana tavoitteena on tukea nuoren oppilaan sen elämän hetken tärkeintä päätöstä eli jatko-opintopaikan valintaa.

ATT8-päivistä kerätään vuosittain palautetta organisaation opetushenkilökunnalta ja heiltä on tullut myös kehittämis-toiveita. Näiden saatujen palautteiden perusteella yhdeksi kehittämiskohdaksi nousi päivien ohjeistaminen 8-luokkalaisille. Ongelmiksi palautteiden perusteella on noussut muun muassa vääränlainen pukeutuminen rakennusosalalle ja hygieniamääräyksien noudattamisen ongelmat catering-alalla, esimerkiksi lävistyskorujen pitäminen keittiössä on määräyksien mukaan kiellettyä.

Myös peruskoulusta tulleiden palautteiden pohjalta haluttiin kehittää tätä oppilaitoksen opinto-ohjauksen osa-aluetta. Luonnollisesti ATT8-toiminnan kehittäminen haluttiin osaksi opinto-ohjauksen kehittämishanketta Tuella osaaajaksi.

ATT8-päivien toteutusta lähdettiin kehittämään suuntaamalla henkilökohtainen haastattelu koulutuskeskuksen opinto-ohjaajille ja eri ammattialojen vastuupettajille sekä lähialueen peruskoulun oppilaanohjaajille. Todettiin, että nämä tahot ovat kiinteästi mukana ATT8-päivien markkinoinnissa, koordinoinnissa ja itse päivän toteutuksessa ja ovat

täten oikeita henkilöitä kehittämään tätä opinto-ohjauksen osa-aluetta.

Vastuuopettajien keskusteluissa nousi päällimmäisenä esille se, että 8-luokkalaisten tulisi tietää, kuinka ATT8-päivään pukeudutaan. Oppilaat helposti lähtevät tutustumaan vieraaseen oppilaitokseen ”uuden uutukaisilla valkoisilla tennareilla ja farkuilla”, vaihtovaatteista ei tietoaakaan. Vastuuopettajat tähdensivät, että oppilaitos tarjoaa vierailleen suojahaalareita ja osa turvakenkiäkin, mutta silti omat vaatteet ja kengät haalareiden alla voivat vaurioitua päivän työn parissa. Kun kahdeksaluokkalaisten saavat lukea ohjeistuksista, mitä päivän aikana tapahtuu, uskotaan sen parantavan tilannetta.

Lisäksi haluttiin painottaa muun muassa työturvallisuuteen ja hygieniamääräyksiin liittyvää ohjeistusta. Elintarvike- ja hotelli-, ravintola- ja catering-aloilla on nuoren jo ennen koulutukseen hakeutumista hyvä tietää muun muassa, että keittiössä ei voi työskennellä pitkällä kynsillä ja lävistykset on otettava pois ennen keittiöön menoa.

Peruskoulujen oppilaanohjaajien haastatteluista nousi esille, että ATT8-ohjeistuksiin haluttiin sisällyttää myös ohjaukseen liittyviä tärkeitä asioita. Ohjeistuksiin toivottiin tietoa muun muassa terveysrajoituksista. Oppilaanohjaajat halusivat ohjeistuksiin tietoa eri ammat-

tialoilla mahdollisesti vastaantulevista terveysvaatimuksista. Nämä tiedot tulevat tukemaan oppilaiden jatkokoulutusvalintoja ja ovat oppilaanohjaajien työkaluja ohjauskeskusteluissa. Verhoilu- ja sisustusosalalle suuntavalle nuorelle voi olla tärkeä tieto, että atooppinen ihottuma tai nikkeliallergia voi tulla tulevaisuudessa esteeksi alalla työskennellessä.

Kahdeksaluokkalaisten itse toivoivat päivästä etukäteistietoa ja tietoa päivän ohjelmasta. Nuoret kokivat, että tiedon saaneena olisi mukavampi ja varmempi tulla tutustumaan uuteen kouluun ja ammattiin. Tämän vuoksi ohjeistuksiin tullaan myös liittämään ATT8-päivien esimerkkipäiväohjelmat.

### **Tulevaisuuden haasteita**

Tulevaisuuden haasteiksi nousi monia asioita vastuuopettajien ja peruskoulun oppilaanohjaajien haastatteluista.

Yhtenä haasteena vastuuopettajat kokivat selvästi lukion jatko-opintopaikaksi valinneiden kahdeksaluokkalaisten ATT8-päivät. Monet näistä nuorista oppilaista osoittavat mielenkiinnottomuutta ammatillista koulutusta kohtaan, ja se osaltaan vaikeuttaa päivän toteutusta. Sama tilanne tulee vastaan oppilaiden kohdalla, jotka eivät ole päässeet haluamalleen alalle ATT8-päiväksi. Tämä ongelma on erityisesti isojen koulujen, kos-

ka lähteviä oppilaita on samana päivänä miltei pari sataa ja alasta riippuen vierailijoita otetaan 6-10 henkilöä päiväksi. Esimerkiksi kahden päivän aikana isosta koulusta pääsee tutustumaan parturi-kampaaja koulutukseen kuusitoista oppilasta, kun halukkaita olisi huomattavasti enemmän.

Osa peruskoulun oppilaanohjaajista ehdotti isojen koulujen malliksi kolmepäiväisiä ATT8-päiviä, jolloin mahdollisimman moni oppilas pääsisi tutustumaan niihin aloihin, joista he ovat oikeasti kiinnostuneita. Tämä olisi mielestämme aivan varteenotettava ehdotus, mutta tällöin oppilaitoksessamme tulisi ATT8-päivät koordinoida ja resurssoida eri tavoin kuin niitä nyt resurssoidaan.

Peruskoulujen oppilaanohjaajat kokivat ATT8-päivät raskaaksi ja aikaa vieväksi projektiksi, mutta kaikki olivat samaa mieltä, että haluavat ehdottomasti olla mukana ATT8-toiminnassa. Työläin osuus heidän mielestään on oppilaiden jakaminen eri aloille siten, että mahdollisimman monen oppilaan ensimmäinen tai toinen valinta tutustumiskoulutusalaksi toteutuisi.

Haastattelujen tuloksena peruskoulujen oppilaanohjaajien työtaakan vähentämiseksi tullaan kehittämään tietokoneohjelma, jota tehdään yhteistyössä koulutuskeskuksen datanomien ja asiasta

kiinnostuneen peruskoulun oppilaanohjaajan kanssa.

Tietokoneohjelman avulla oppilaanohjaajien työtaakka tulee kevenemään. Tällä hetkellä oppilaanohjaajat käsittelevät käsin satojen oppilaiden ATT8-valinnat käyttäen monia kymmeniä tunteja valintojen valmiiksi saattamiseksi. Tulevaisuudessa tutustumispäivävalinnat syötetään tietokoneohjelmaan ja ohjelma antaa valinnan tulokset. Tämän ohjelman vuoksi työ helpottuu, ja oppilaanohjaajilla vapautuu resursseja muuhun tärkeämpään ohjauksen työhön.

## **Lopuksi**

Tämän kehittämishankkeen avulla on parannettu oppilaitoksen koulutusohjelmien markkinointia ja tehostettu alkuohjausta. Hankkeen myötä koulutuskeskuksen ja lähialueiden peruskoulujen nivelvaiheyhteistyö tiivistyy edelleen. Näiden osa-alueiden kehittämisellä tuetaan nuorten uravalintoja entistä paremmin. Onnistuneiden uravalintojen jälkeen koulutusohjelmiin saadaan alasta kiinnostuneita ja motivoituneita opiskelijoita, joiden opintojen keskeyttäminen vähentyy ja jotka suoriutuvat opinnoistaan ajallaan.

## **LÄHTEET**

Lerkkanen, J. 2002. Koulutus- ja uravalinnan ongelmat. Koulutus- ja uravalinnan tavoitteen saavuttamista haittaavat ajatukset sekä niiden yhteys ammattikorkeakouluopintojen etenemiseen ja opiskelijoiden ohjaustarpeeseen. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 14.

Opetushallitus. 2010. Ammattiin opiskelevien opinto-ohjaus.

Pirttiniemi, J. & Päiväsalo, P. 2001. Perusopetuksen ja ammatillisen koulutuksen nivelvaiheen kehittäminen. Moniste 14/2001. Helsinki: Opetushallitus.